
criTEris

DE LLENGUATGE NO SEXISTA

EXCM. AJUNTAMENT
DE CASTELLÓ

CRITERIS DE LENGUATGE NO SEXISTA

**Oficina de Promoció i d'Ús del Valencià
CONFEDERACIÓ SINDICAL
DE COMISSIONS OBRERES DEL PAÍS VALENCIÀ**

AJUNTAMENT DE CASTELLÓ

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest manual, ni la compilació en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, ja siga electrònic, mecànic o per fotocòpia, per registre o per altres mitjans, ni el préstec, lloguer o qualsevol altra forma de cessió de l'ús de l'exemplar, sense el permís previ i per escrit dels propietaris del copyright.

SECRETARIA DE COMUNICACIÓ

Coordina: **M.ª Jesús Pérez**

Elabora: Oficina de Promoció i d'Ús del Valencià de CS CCOO PV

Purín Morant

Laura Armero

© CS CCOO PV

Dipòsit legal:

1a edició: V-3901-1998

El present treball està basat en un material previ elaborat per Empar Morelló Izquierdo, amb el mateix títol, l'any 1998.

2a edició ampliada: 2006

3a edició: 2007

ÍNDEX

Pròleg Ajuntament de Castelló	4
Pròleg Ofèlia Vila	5
Estructura de les entrades	6
Introducció	7
1. Professions, oficis i càrrecs	11
• Llocs rellevants	11
• Relació de professions, oficis i càrrecs	12
2. Els tractaments	24
3. Col·lectius genèrics i formes abstractes	24
• Llistat de solucions genèriques	25
4. Coordinació i juxtaposició	26
4.1. Alternança de gèneres	27
5. Barra inclinada	27
6. Parèntesi	28
7. Exemples femenins	28
8. Participis, adjectius, pronoms i altres categories gramaticals	28
9. Llenguatges específics	30
9.1. Ofertes de treball	30
9.2. Llenguatge administratiu	30
9.3. Llenguatge jurídic	32
9.4. Cartes, circulars, invitacions	34
9.5. Llenguatge sindical	34
9.6. Llenguatge no sexista en l'ensenyament	35
9.7. Registre oral i mitjans de comunicació	37
10. Quadre de resum de possibilitats	38
11. Índex alfabètic	39
12. Bibliografia	43

El llenguatge crea realitat, ja que «les coses només són quan es nomenen». I la realitat és masculina, perquè les dones mai hi som. Afortunadament, la llengua no és sexista, sinó que ho és l'ús que es fa de la mateixa, i ens permet construir realitats noves. Per aquest motiu, des de la Regidoria d'Igualtat d'Oportunitats entre Dones i Homes de l'Ajuntament de Castelló hem decidit editar una guia de criteris no sexistes del llenguatge, per a oferir un eina a tots i totes els ciutadans i ciutadanes de Castelló que els permetrà assolir una major igualtat entre sexes, tornar a les dones a l'espai que els correspon i fer realitat els principis d'igualtat i no discriminació.

L'ús d'un llenguatge adequat ens ajudarà a eliminar els estereotips de gènere que consoliden els papers socials diferents en funció del sexe de les persones i no de les aptituds de cadascú i cadascuna. Per tant, una determinada utilització de la llengua pot perpetuar la imatge tradicional de la dona i també la de l'home, reforçant en el cas de la primera la seva feblesa, fragilitat i passivitat front a la fortalesa, projecció social i decisió dels barons. Això és el que es diu sexisme o el que és el mateix, un tractament discriminatori de les dones en el discurs.

No podem oblidar que, en gran mesura, el que sabem i coneixem ho hem après gràcies a les paraules. I que degut a un mal ús generalitzat del llenguatge s'han justificat i legitimitat les desigualtats entre els dos sexes com a diferències atribuïdes a la biologia, oblidant que aquestes diferències són construccions socioculturals.

La llengua, com a producte social que es troba en evolució continuada, està viva i és el millor mecanisme per a transmetre els valors d'una societat i per a canviar formes de pensar que tradicionalment s'han considerat immutables. Ens em d'esforçar per tant, ja que mitjançant les paraules podem aconseguir un món més just per a les dones.

Marta Gallén Peris

Regidora d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes
de l'Excm. Ajuntament de Castelló de la Plana

En una societat eminentment androcèntrica, les dones hem tingut i tenim, problemes amb la nostra integració en l'àmbit de la qüestió pública, perquè els papers socials que queden establerts al llarg de la Història i reforçats amb la instauració dels règims liberals, ens han exclòs a les dones d'aqueix àmbit i ens han relegat a una activitat privada.

Poc a poc, i salvant molts i grans obstacles, ens hem anat integrant en el mercat de treball i hem anat tenint un protagonisme en l'espai públic, no exempt de dificultats, fins a aconseguir que les normes establesquen la igualtat quant al gènere, una igualtat formal que encara no s'ha materialitzat en una relació d'igualtat amb els nostres companys.

I en aquest camí difícil cap a la igualtat material, un dels obstacles més difícils de salvar és el llenguatge que manté unes estructures androcèntriques fèrries que totes i tots tenim molt interioritzades i que contribueix a mantenir una invisibilitat constant de les dones.

CCOO PV materialitza el seu compromís d'igualtat amb aquesta guia de llenguatge no sexista que, sens dubte, és un aspecte més en aquest camí difícil i llarg cap a la igualtat. Però aquesta guia no hagués tingut la seua gestació, sense aqueixa tasca minuciosa i difícil que han tirat endavant les dones de l'Oficina de Promoció i d'Ús del Valencià.

Contribuir a la igualtat significa posar els fonaments d'una societat més justa i solidària, en què tots i totes tinguem cabuda i superar aqueixes diferències injustes pel que fa al gènere.

Ofelia Vila Hernández
Secretària de la Dona
de la CS de CCOOPV

Estructura d'entrades

- x Ús incorrecte
- ✓ Proposta correcta

Amb l'Índex alfabètic hem volgut fer un recull de mots que faciliten la tasca de recerca de solucions. Així, el que hi ha després de les fletxes (→) són les propostes no sexistes.

A l'hora d'ordenar l'Índex alfabètic s'han tingut en compte els substantius i no els articles.

INTRODUCCIÓ

Es coneix per *sexisme* el conjunt d'actituds que es caracteritza pel menyspreu o la desvaloració de tot el que fan les dones. (SALT)

Tothom sap que el llenguatge és un reflex viu i actiu d'una societat, d'una realitat, que té com a funció primordial la de satisfer les necessitats de comunicació. Però, també sabem que el llenguatge és un ens poderós que pot transmetre uns prejudicis sexistes sobre les dones, fruit del paper social que al llarg de generacions se'ls hi ha atribuït.

Ara, a principis del segle XXI ningú no qüestiona o no hauria de fer-ho que homes i dones han de ser tractats de manera igualitària. Però el cas és que es fa un ús del llenguatge que obvia aquesta igualtat i que fa invisible la presència de la dona. És el fet d'utilitzar noms masculins per a englobar conceptualment els femenins, com ara: noms de professions, de càrrecs, d'oficis, de titulacions...

El 21 de febrer de 1990 el Comitè de Ministres del Consell d'Europa aprovà la Recomanació núm. R(90):

«El Comitè de Ministres, en virtut de l'art. 15.b de l'Estatut del Consell d'Europa,

Considera que l'objectiu del Consell d'Europa és dur a terme una unió més estreta entre els seus membres amb la finalitat de salvaguardar i promoure els ideals i els principis que en constitueixen el patrimoni comú;

Considera que la igualtat de la dona i de l'home s'inscriu en el marc d'aquests ideals i principis;

Es felicita perquè el principi d'igualtat dels sexes s'estiga aplicant progressivament, de fet i de dret, en els estats membres del Consell d'Europa;

Comprova, tanmateix, que la implantació de la igualtat efectiva entre dones i homes troba encara obstacles, especialment de tipus cultural i social;

Subratlla el paper fonamental que té el llenguatge en la formació de la identitat social dels individus i la interacció que hi ha entre el llenguatge i les actituds socials;

Està convençut que el sexisme que es reflecteix en el llenguatge utilitzat en la major part dels estats membres del Consell d'Europa —que fa predominar el que és masculí sobre el que és femení— constitueix un destorb al procés d'instauració de la igualtat entre homes i dones, perquè oculta l'existència de les dones, que són la meitat de la humanitat, i nega la igualtat entre home i dona;

Adverteix, a més, que l'ús del gènere masculí per designar les persones d'ambdós sexes provoca, en el context de la societat actual, incertesa respecte de les persones, homes o dones, de què hom parla;

És conscient de la important funció que tenen l'educació i els mitjans de masses en la formació d'actituds i de comportaments;

Es felicita per les iniciatives empreses en el pla nacional i internacional, destinades a adaptar la llengua a l'evolució social i psicològica cap a la igualtat de la dona i l'home.

Té en compte la Resolució sobre política i estratègies per a assolir la igualtat en la vida política i en el procés de presa de decisions, i la Resolució sobre les polítiques per a accelerar la igualtat efectiva entre dones i homes, aprovades respectivament per la 1a (Estrasburg, 4 de març de 1986) i la 2a (Viena, 4-5 de juliol de 1989);

Recomana als governs dels estats membres que fomenten l'ús del llenguatge que reflectesca el principi d'igualtat entre home i dona i, amb aquesta finalitat, que adopten qualsevol mesura que consideren útil per a fer-ho:

1. Promoure la utilització, en la mesura que siga possible, d'un llenguatge no sexista que tinga en compte la presència, la situació i el paper de la dona en la societat, tal com s'esdevé amb l'home en la pràctica lingüística actual;
2. Fer que la terminologia emprada en els textos jurídics, l'Administració pública i l'educació estiga en harmonia amb el principi d'igualtat de sexes;
3. Fomentar la utilització d'un llenguatge lliure de sexisme en els mitjans de comunicació.»¹

El 25 de setembre de 1987 el Consell de Ministres de l'Estat espanyol pren consciència del Pla per a la Igualtat d'Oportunitats de les Dones (1988-1990):

«Entre les actuacions que fixava aquest pla es proposa la revisió dels textos reglamentaris per suprimir-ne els usos i les expressions que reforcen actituds de desigualtat envers les dones. Diu, textualment: "Hom ha d'incloure, amb aquest motiu, en el procés de renovació del llenguatge administratiu que s'està realitzant, el control i l'eliminació, si escau, d'aquest tipus de discriminacions en les circulars, els impresos i els formularis emprats per l'Administració" (p. 71).»²

La Generalitat Valenciana creà a través del Decret 29/1988, del 7 de març, del Consell de la Generalitat Valenciana (DOGV, 784, 15.3.1988), l'Institut Valencià de la Dona dins de l'antiga Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, amb la finalitat de promoure i fomentar les condicions que possibiliten la igualtat social d'ambdós sexes i la participació de la dona en la vida política,

^{1, 2 i 3} Extret de: MESTRES, J. M.; COSTA, J.; OLIVA, M.; FITÉ, R., *Manual d'Estil. La redacció de textos*. Barcelona, Eumo Editorial, 1996.

econòmica, cultural i social (art. 2 de l'esmentat Decret 29/1988). Actualment, aquest Institut ha desaparegut i en el seu lloc s'ha creat una Direcció General que depèn de la Conselleria de Benestar Social.

El 1989 publica un opuscle titulat *Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge / recomendaciones para un uso no sexista de la lengua*, per tal de suggerir a les cases editores, als autors de llibres de text i als ensenyants l'ús d'uns models no sexistes en l'àmbit de l'ensenyament.³

Aquestes declaracions de res serveixen si les persones, cadascuna de nosaltres des del nostre lloc de responsabilitat, per menut que siga, no fem que la igualtat esdevinga una realitat plena. S'ha de tenir clar que el llenguatge per l'estreta relació que manté amb el pensament pot canviar i fer canviar, gràcies a l'acció educativa i cultural, l'actitud humana i la nostra visió de la realitat.

1. PROFESSIONS, OFICIS I CÀRRECS

Pel que fa a professions, oficis i càrrecs, tradicionalment els llocs més prestigiosos han estat ocupats per homes i, encara més, hi havia professions a les quals la dona no havia accedit mai. Com a resultat, ens trobem davant d'un problema de discriminació en el llenguatge, primerament perquè en determinats sectors encara no es feminitza la professió que desenvolupa una dona (per exemple, la ministra, la psicòloga...) I, en segon lloc, perquè algunes professions i oficis ocupats per dones són considerats poc importants i «de segona categoria» (és el cas de la dona de la neteja, la dependenta, etc.)

Llocs rellevants

Quan estiguen ocupats per una dona, farem ús de la forma femenina:

✗ *La jutge, la magistrat, l'advocat*

✓ **Cal escriure:**

La jutgessa, la magistrada, l'advocada

✗ *La conseller, la ministre*

✓ **Cal escriure:**

La consellera, la ministra

Relació de professions, oficis i càrrecs:

Cal tenir en compte que amb l'accés de la dona al mercat laboral moltes de les paraules han quedat obsoletes, ja que únicament arrel·legaven l'ús masculí. Així, molts dels diccionaris han estat revisats i s'ha incorporat la paraula femenina. Tot i així en el llistat següent trobareu alguns dels termes marcats amb un asterisc (*) cosa que significa que no han estat trobats a cap diccionari normatiu o institució encarregada d'aquesta finalitat, però que nosaltres creguem haurien d'emprar-se.

Cal tenir en compte les terminacions següents per tal de construir el femení d'alguns dels oficis que al llistat no apareixen:

Noms acabats en vocal o diftong:

-à // -ana ex: urbà // urbana	- í // -ina	-iu // -iva	-ó // -ona
-au // -ava	-eu // -eva	-ari // -ària	-iatre // -iatra
-e // -a, -essa	-o // -a		

Noms acabats en consonant:

-at // -ada	-ent // -enta	-er // -era	-et // -eta
-agog // -agoga	-is // -issa	-ol // -ola	-or // -ora, -iu
-ós // -osa	-urg // -urga	-cur // -cura	-és // -esa
-f // -afa, -va	-g // -ga	-ll // -lla	-ll // -lta
-ny // -nya	-s // -ssa	-t // -ta	-àmbul // -àmbula
-graf // -grafa	-ic // -ica	-leg // -loga	-nom // -noma
-sof // -sofa			

ex: llicenciat // llicenciada

Invariables:

-al, -ant, -il, -aire, -ble, -ança, -ense, -euta, -ista, -metra, -nauta, -pata, -es, -et, -il, -ol, -ta
ex: personal

A

abastidor -a
abat -abadessa
abeurador -a
abjurador -a
abocador -a
abreviador -a
acadèmic -a
acampador -a
acanador -a
acaptador -a
acòlit -a
acomodador -a
acompanyant -a
acorador -a
acostalador -a
actor -a
actor / actriu
actuari -ària
acupuntor -a
adaptador -a
adobador -a
adober -a

adroguer -a
advocat -ada
aerotècnic -a
afilador -a
afinador -a
aforador -a
agencier -a
agent (m i f)
agent comercial
agent diplomàtic -a
agent executiu -iva*
agent literari -ària
agent marítim -a
agent turístic -a
agramador -a
agregat -ada
agricultor -a
agrimensor -a
agrònom -a
aguller -a
agulleter -a
ajudant tècnic -a
sanitari -ària*]

ajustador -a
albader -a
albaraner -a
albarder -a
alberguer -a
alçador -a
alcalde -essa
alfabetitzador -a
alfarrassador -a
alferes (m i f)
alfondeguer -a*
alforger -a
algebrista
algepser -a
algòleg -òloga
algutzir -a*
alineador -a
aljubèr -a
aller -a
allistador -a
almadraver -a
almasserer -a
almirall -llessa

aluder -a
 amarrador -a
 ambaixador -a
 amerador -a
 amidador -a
 amortallador -a
 anagramista
 anatomopatòleg
 -òloga]
 ancorer -a
 andador -a
 ander -a
 andròleg -òloga
 anellador -ora
 angiòleg -òloga
 animador -a
 animaler -a
 anotador -a
 antropòleg -òloga
 anyader -a
 aparellador -a
 aposentador -a
 apuntador -a
 aracnòleg -òloga
 àrbitre -a
 arboricultor -a
 arengader -a
 arengador -a
 argentador -a
 armador -a
 armellader -a
 armenter -a
 armer -a
 armífer -a
 armiller -a
 arneser -a
 aromater -a
 arper -a
 arponer -a
 arquer -a
 arqueter -a
 arquitecte -a
 arramassador -a
 arrendador -a

arrenglador -a
 arrier -a
 arroper -a
 arrosser -a
 artificier -a
 artiguer -a
 artiller -a
 arxicanceller -a*
 arxiduc /duquessa
 arxiver -a
 ascòfor -a
 aspiador -a
 assajador -a
 assaonador -a
 assessor -a
 assistent -a
 assuter -a
 astrofísic -a
 astròleg -òloga
 astronauta
 astrònom -a
 atzember -a
 auditor -a
 autor -a
 avarador -a*
 avellaner -a
 aviador -a
 avicultor -a

B

bacallaner -a
 baciner -a
 bagatger -a
 baguler -a
 bainer -a*
 balener -a
 ballarí -ina
 ballester -a*
 bancaler -a*
 bander -a
 banderer -a
 banderí (m)
 banderiller -a
 bandurrista

baner -a
 banquer -a
 banyador -a
 banyer -a
 baptista
 baratador -a
 barber -a
 baríton -a
 bàrman (m i f)
 barquer -a
 barraquer -a
 barreter -a
 basculer -a
 basileu (m)
 bastaix -a*
 baster -a
 bastoner -a
 bataner -a
 batifuller -a
 batle -essa
 baüler -a
 baiadera (f)
 bescuiter -a
 bibliògraf -a
 bibliotecari -ària
 bidell -a
 bioclínic -a
 biògraf -a
 bisbe -essa
 blader -a*
 blanquejador -a
 blanquer -a
 bobinador -a
 bodeguer -a*
 bolitger -a
 bomber -a
 boneter -a
 border -a
 borreguer -a
 boscatèr -a
 bosquer -a
 bosser -a
 boteller -a
 boter -a

botifarrer -a
 botiguer -a
 botoner -a
 bouer -a
 boxador -a
 boxejador -a
 bracer -a
 brellador -a
 brescador -a
 bressoler -a
 bricaller -a
 brigada (m i f)*
 brigadier -a
 brocater -a
 brocanter -a
 brodador -a
broker (m i f)
 bronzer -a
 broqueter -a
 bruixot (m) -bruixa (f)
 brunyiador -a
 bucaner (m)
 budeller -a
 buf -a
 bufador -a
 bugader -a
 bunyoler -a
 burgmestre -a
 burxadador -a
 bus -ussa*
 buscador -a
 bussejador -a

C

cabareter -a
 cabdellador (m)
 cabdill -a*
 cabestrer -a
 cabrer -a
 caçador -a
 cacic -a*
caddie (m i f)
 cadenador -a
 cadet (m i f)

cadirer -a
 cafeter -a
 caixer -a
 cal·lígraf -a
 calador -a
 calafat -a*
 calafatador -a
 calandrador -a*
 calceter -a
 calciner -a
 calderer -a
 caldereter -a*
 calesses -a
 camàlic -a*
 cambrer -a
 cambra (f)
 cameller -a
 caminer -a
 camioner -a
 camí-raler -a*
 camiser -a
 campaner -a
 companyol -a
 camperol -a
 campió -ona
 canceller -a
 candeler -a
 candidat -a
 canoer -a
 canoner -a
 canonge -essa
 cansalader -a
 cantant (m i f)
 cantatriu (f)
 cantautor -a
 canterer -a
 cantiner -a
 cantinera (f)
 cantor -a
 canviador -a
 capador -a
 capatàs -assa
 capbrevador -a
 capdanser -a

capdavanter -a
 capejador -a
 capeller -a
 caper -a
 capità -ana
 capità -ana
 *general-a**]
 capitost (m i f)
 capllevedor -a
 caporal -a
 cappare (m i f)
 capser -a
 caputxer -a
 caragoler -a
 caramaser* -a
 caravaner -a
 carboner -a
 carceller -a
 cardador -a
 carder -a
 carenador -a
 carmelita
 carnisser -a
 carrabiner (m)
 carrador -a
 carregador -a
 carreter -a
 carritxer -a
 carrosser -a
 carter -a
 cartògraf -a
 cartoner -a
 caser -a
 casqueter -a
 castanyer -a
 casteller -a
 castrador -a
 casuller -a
 catedràtic -a
 catifer -a
 cavaller / amazona
 cavalleris -issa
 celibatari -ària
 cellerer -a

ensor -a
cercoler -a
cerealicultor -a
cerer -a
cerimonier -a
certificador -a
cerveser -a
cicerone (m i f)
cigarrer -a
cimbaler -a
cineasta (m i f)
cinter -a
cirialer -a
cirineu -eva*
cirurgia -ana
cisellador -a
cisteller -a
citador -a
citricultor -a
clavador -a
clavari -essa
claveter -a
clínic -a
coadjutor -a
coadministrador-a
coarrendatari -ària
coblejador -a
cobrador -a
cocouer -era
codirector -a
coeditor -a
coeter -a
cofrer -a
contraalmirall -llessa
col·laborador -a
col·leccionador -a
col·lector -a
col·legial -a
col·loquier (m)
collater -a
coller -a
collidor -a
colliter -a
colon -a

columbòfil -a
comanador -a
comandant -a
comanditari -ària
comarmessor -a
comarot -comare
comediant -a
comediògraf -a
comentador -a
comissionat -ada
còmit (m)
comitent (m i f)
comparsa (m i f)
competidor -a
compositor -a
comprador -a
compromitent (m i f)
comptable (m i f)
comptador -a (m i f)
computador -a
comte / comtessa
cessionari -ària
conduïdor -a
confeccionador -a
conferenciant -a*
confessor (m)
confident (m i f)
confirmador -a
confiturer -a
conrador -a
conreador -a
conseller -a
conserge -rja*
conservador -a
conserver -a
consignador -a
consignatari-ària
consiliari -ària
cònsol -consolessa
constructor -a
consultor -a
contralt -a*
contramestre -a
controlador -a

convertidor -a
convidador -a
coordinador -a
copilot (m i f)
coproductor -a
coraler -a
coraller -a
corbater -a
corder -a
cordoner -a
coreògraf -a
corneta (m i f)
cornetí (m i f)
corògraf -a
coronel -a
corraller -a
corrector -a
corredor -a
corresponsal (m i f)
corretger -a
corsari -ària
cosidor -a
cotoner -a
cotxer -a
courer -a
creditor -a
creïller -a
criador -a
criat -ada
cristaller -a
criticador -a
cronometrador -a
croquer (m i f)
cruciferari -ària
cuidador -a
cuiner -a
cuireter -a
cullerer -a
cultivador -a
curador -a
curandero -a

D
dactilògraf -a

daguer -a
dallador -a
dansador -a
dansarí -ina
danser -a
daurador -a
decapador -a
decorador -a
defensor -a
degà -ana
degollador -a
degustador -a
delegat -ada de
personal]
delegat -ada del
govern]
delineant -a*
demògraf -a
demolidor -a
demostrador -a
dependent -a
depilador -a
depurador -a
desbarbador -a
descarnador -a
descarregador -a
descruador -a
desemboscador -a
desembussador -a
desgomador -a
desnervador -a
de tabac]
desossador -a
despampolador -a
desratitzador -a
destil·lador -a
destrador -a
destraler -a
detectiu -iva
diaca -conessa
dibuixant -a*
dinamiter -a
diplomàtic -a
dipositari -ària

diputat -ada
directiu -iva
director -a
dirigent (m i f)
disc-jòquei (m i f)
dispeser -a
dissecador -a
dissector -a
dissenyador -a
distribuïdor -a
doctor -a
dolçainer -a
domador -a
doxògraf -a
dragador -a
dramaturg -a
draper -a
droguer -a
duaner -a
duler -a

E

ecònom -a
edificador -a
edil (m i f)
editor -a
educador -a
eguasser -a
egüer -a
electrotècnic -a
electroterapeuta
embalador -a
embalsamador -a
embastador -a
emblanquinador -a
emborrador -a
embotellador -a
embotidor -a
empedrador -a
empenyedador -a
empostissador -a*
empresari -ària
encalcinador -a
encarregat -ada

encerador -a
encofrador -a
encordador -a
encunyador -a
enderrocador -a
endevinador -a
enfardador -a
enfilador -a
enforador -a
enginyer -a
enguixador -a
enllaunador -a
enllosador -a
enllustrador -a
enquadrador -a
enquestador -a
enrajolador -a
ensacador -a
ensofrador -a
ensostrador -a
entallador -a
enterrador -a
enterraments (m i f)
entrenador -a
entretallador -a
entrevistador -a
envasador -a
envelador -a
envernissador -a
ergoterapeuta
esbarter -a
esbirro -a*
escairador -a
escarcerer -a
escariador -a
escarpidor -a
escartidor -a
escenògraf -a
esclofollador -a
escloper -a
escombrador -a
escombrer -a
escorxadador -a
escriptor -a

escrivent -a
 escuder -a
 esculptor -a
 escurador -a
 escura-pous (m i f)
 escura-xemeneies

(m i f)]

escutiador -a
 esgotimador -a
 esgranador -a
 esmaltador -a
 esmerilador -a
 esmolet -a*
 espadador -a
 espartenyer -a
 esparter -a
 especialista
 cinematogràfic -a*]

especier -a
 espigolador -a
 espigoler -a
 esporgador -a
 esquarterador -a
 esqueller -a
 esquenador -a
 esquilador -a
 esquivador -a
 establir -a
 estadístic -a
 estafeter -a
 estamer -a
 estampador -a
 estamper -a
 estanquer -a
 estanyador -a
 estanyer -a
 estassador -a
 estatuari -ària
 estibador -a
 estorer -a
 estucadaor -a
 eugasser -a
 examinador -a
 executiu -iva

exegeta (m i f)
 experimentador -a
 explorador -a
 explotador -a
 exportador -a

F

fabricant -a*
 factor -a
 factor -a de
 circulació]
 facturador -a
 facultatiu -iva
 fadrí -ina
 faixaire (m i f)
 fàmul -a
 fanaler -a
 fangador -a
 faquí -ina*
 faranduler -a
 fariner -a
 farmacèutic -a
 faroner -a
 farratjador -a
 femador -a
 femater -a
 ferrador -a
 ferrer -a
 ferreter -a
 ferroveller -a
 fetiller -a
 fideuer -a
 figueraler -a
 figurant -a*
 filador -a
 filaner -a
 filater -a
 filòsof -a
 financer -a
 firandant -a*
 fiscal (m i f)
 físic -a
 flabioler -a
 flassader -a

flauter -a
 flequer -a
 fletxer -a
 floricultor -a
 fogainer -a
 fogoner -a
 fonedor -a
 foniatre -a
 fontaner -a
 forense (m i f)
 forjador -a
 formatger -a
 formenter -a
 former -a
 forner -a
 fornidor -a
 fosser -a
 fotògraf -a
 fotogravador -a
 fotoimpressor -a
 fotomecànic -a
 franger -a
 frare / sor
 fresador -a
 fructicultor -a
 fruiter -a
 frunzidor -a
 fumador -a
 fumigador -a
 funàmbul -a
 furrier -a
 fuster -a

G

gabier -a
 gaiter -a
 galoner -a
 ganiveter -a
 ganxer -a
 garbellador -a
 garber -a
 gasetiller -a
 gavarrer -a
 gelater -a

general -a
 genet / amazona
 genetiàc -a
 geobotànic -a
 geofísic -a
 geòmetra (m i f)
 geoquímic -a
 gerent (m i f)
 geriatre -a
 gerrer -a
 gestor -a
 glossador -a
 gofrador -a
 gomer -a
 gondoler -a
 gorreter -a
 gosser -a
 governador -a
 governador -a civil
 governador -a militar
 graduat -ada social
 gramàtic -a
 graner -a
 granger -a
 gravador -a
 grum -a
 grumet -a*
 guaita (m i f)
 guanter -a
 guarda rural
 guardaagulles (m i f)
 guardabarrera (m i f)
 guardabosc (m i f)
 guardacaça (m i f)
 guardafrens (m i f)
 guardatermes (m i f)
 guàrdia (m i f)
 guàrdia -ana
 guàrdia civil
 guàrdia d'honor
 guàrdia jurat (m i f)
 guàrdia municipal o
 urbà -ana]
 guarnicioner -a

guarnimenter -a
 guia (m i f)
 guiador -a
 guitarrer -a
 guixer -a
 guixoter -a

H
 heliofísic -a
 heliotècnic -a*
 herbatger -a
 herbolari -ària
 hermeneuta (m i f)
 himnògraf -a
 historiador -a
 historiògraf -a
 hortolà -ana
 hostaler -a
 hoste -essa
 hostier -a
 hoteler -a
 humectador -a
 [del tabac]

I
 iconògraf -a
 ideògraf -a
 il·luminador -a
 il·lustrador -a
 imatger -a
 imitador -a
 importador -a
 impregnador -a
 impremter -a
 impressor -a
 industrial (m i f)
 infermer -a
 informador -a
 informant (m i f)
 informàtic -a
 inspector -a
 instal·lador -a
 institutor -triu
 instructor -a

intendent -a
 interí -ina
 intermediari -ària
 intèrpret (m i f)
 interventor -a
 inventor -a
 investigador -a

J
 jardiner -a
 joier -a
 joquei (m i f)
 -amazona (f)]
 jornaler -a
 jurisconsult (m i f)
 jurisperit -a
 justificador -a
 jutge -essa

K
 karateca (m i f)

L
 laborant -a
 laminador -a
 lector -a
 legionari -ària
 legislador -a
 lexicògraf -a
 lingüista (m i f)
 linier (m i f) jutge
 -essa de línia]

LL
 llacer -a
 llaner -a
 llanterner -a
 llantier -a
 llatador -a
 llauner -a
 llaurador -a
 llegidor -a
 llencer -a
 llenyater -a

lleoner -a
 llesgador -a
 lleter -a
 lletrat -ada
 llevador -a
 llibrer -a
 llibreter -a
 lliçador -a
 lligador -a
 llimador -a
 llister -a
 lliurador -a
 lluminotècnic -a

M

macerador -a
 maçolador -a
 mag -a
 magatzemer -a
 màgic -a
 magistrat -ada
 magistrat -ada del
 Tribunal Suprem]
 mainader -a
 majoral -a
 majordom -a
 majordona (f)
 maleter -a
 maller -a
 mànager
 manegador -a
 manescal -a
 manicur -a
 maniobrer -a
 maniquí (m i f)
 manobre -a
 manteller -a
 manter -a
 manufacturer -a
 manxador -a
 manyà -ana
 maquillador -a
 marcador -a
 margener -a

marí -ina
 mariner -a
 marmanyer -a
 marmitó -ona
 marqueter -a
 marroquiner -a
 marxant -a
 masover -a
 matador -a
 matalasser -a
 matalot -a*
 matemàtic -a
 matoner -a
 matricer -a
 mecànic -a
 mecànic -a dentista
 mecànic -a
 ortopedista]
 medaller -a
 medeciner -a
 meler -a
 meloner -a
 menador -a
 menestral -a
 menuder -a
 mercader -a
 mercenari -ària
 mercer -a
 merdisser -a
 meritori -òria
 mesclador -a
 messeguer -a
 mestre -a
 mestre -a armer
 mesurador -a
 metal·lúrgic -a
 metge -essa
 metxer -a
 midoner -a
 militar (m i f)
 mim (m i f)
 minador -a
 miner -a
 ministre -a

ministre -a
 diplomàtic -a]
 ministre -a
 plenipotenciari
 -ària]
 minyona (f) / minyó (m)
 missatger -a
 missioner -a
 mitger -a
 mocader -a
 model (m i f)
 modelador -a
 moledor -a
 moler -a
 moletejador -a
 moliner -a
 moneder -a
 moner -a
 monitor -a
 monjo -a
 morraller -a
 mossén (m)
 mosso -a
 mosso -a
 d'esquadra*]
 mulater -a
 muler -a
 muntador -a
 munter -a
 munyidor -a
 músic -a

N

naiper -a
 nanser -a
 napador -a
 narrador -a
 navegant -a*
 navilier -a
 negociant -a*
 netejador -a
 neuler -a
 niquelador -a
 nodrissa (f)

noliejador -a
notari -ària
novel·lador -a
nuador -a

O

obrepertes (m i f)
obrer -a
ocater -a
odrer -a
oficial -a
oficial -a de
 l'administració]
oficial -a major
oïdor -a de comptes
oleïcultor -a
olier -a
olivater -a
oller -a
operador -a
operari -ària
òptic -a
oquer -a
ordenança (m i f)
ordidor -a
ordier -a
organitzador -a
 de congressos]
orguener -a
oripeller -a
orlador -a
ortopèdic -a
orxater -a
ostreïcultor -a
ostrer -a
ouater -a
oveller -a
oxitallador -a

P

paeller -a
pagador -a
pagerol -a
pagés -esa

palangrer -a
paleobotànic -a
paler -a
paleta (m i f)
pallasso -a
palleter -a
panerer -a
pantaloner -a
pantomim (m i f)
paperer -a
parador -a
paraigüer -a
paranyer -a
parcer -a
paredador -a
pareller -a
parqueter -a
parraquer -a
parterot -comare o
 llevadora]
partiquí -ina
passador -a
passamaner -a
passant -a*
pastador -a
pasteuritzador -a
pastisser -a
pastor -a
patró -ona
patró -ona de pesca
pavimentador -a
pavonador -a
pedacer -a
pedagog -a
pediatre -a
pedicur -a
pedrapiquer -a
pedrer -a
pegater -a
pegot -a*
peirer -a*
peixater -a
pelador -a
peller -a

pilotari -jugador /a
 de pilota]
pentinador -a
pentiner -a
penyaler -a
peó -ona*
perfumer -a
pergaminer -a
pèrit -a o perit -a
peroler -a
perpaler -a
perruquer -a
personer -a
perxador -a
perxer -a
pesador -a
pescador -a
pescater -a
petarder -a
peticioner -a
petroler -a
petrolier -a
peuterrós -osa
picador -a
picaferro (m i f)
picapedrer -a
piconador -a
piler -a
pilot (m i f)
pilotari -ària*
piloter -a
pilotí -ina*
pintador -a
pinter -a
pintor -a
pinyoner -a
pioquer -a
piper -a
piquer -a
pirogravador -a
pirotècnic -a
piscicultor -a
pissarrer -a
pitancer -a

plantofer -a
 planxador -a
 platiner -a
 plats-i-olles (m i f)
 plomaller -a
 plomer -a
 poater -a
 podador -a
 poeta -essa
 policia (m i f)
 polidor -a
 polític -a
 pollastrer -a
 pollater -a
 poltre -a
 polvorer -a
 polvoritzador -a
 pontoner -a
 porcairol -a
 porcater -a
 porcellaner -a
 porquer -a
 porquerol -a
 portadorer -a
 portafeixos (m i f)
 portalliteres (m i f)
 porter -a
 pouater -a
 pràctic -a de port
 practicant -a*
 preceptor -a
 predicador -a
 prefecte -a
 prefecte -a d'estudis
 pregoner -a
 prehistoriador -a
 premsador -a
 preparador -a
 presentador -a
 president -a
 prestidigitador -a
 primer -a ministre -a
 prior -a
 procurador -a

procurador -a d'ofici
 procurador -a de
 tribunals]
 procurador -a
 general]
 professor -a
 programador -a
 programador -a
 informàtic -a]
 promotor -a
 promovedor -a
 prosador -a
 provador -a
 proveïdor -a
 provisor -a
 psicofísic -a
 psiquiatre -a
 puericultor -a
 púgil -a*
 punyaler -a

Q

queixaler -a
 químic -a
 quincaller -a
 quiromàntic -a

R

rabadà (m)
 rabasser -a
 rabdomàntic -a
 radiostrònom -a
 radiotècnic -a
 ragatxo -a*
 rager -a
 raier -a
 rajoler -a
 ramader -a
 rambler -a
 rameller -a
 rampinador -a
 rander -a
 ranxer -a
 rapador -a

rapsode -a
 raqueter -a
 raspador -a
 realitzador -a
 reassegurador -a
 reboster -a
 recaptador -a
 reclutador -a
 recol·lector -a
 recollidor -a
 reconstructor -a
 recopilador -a
 rector -a
 redactor -a
 refetoner -a
 refinador -a
 regater -a
 regidor -a
 registrador -a
 relator -a
 rellevador -a
 relligador -a
 rellotger -a
 remador -a
 remeier -a
 remer -a
 remitger -a
 rentaplats (m i f)
 reparador -a
 repartidor -a
 repetidor -a
 reporter -a
 representant -a*
 repussador -a
 resident -a*
 restaurador -a
 retocador -a
 retolador -a
 retorcedor -a
 retratador -a
 revisador -a
 revisor -a
 rodeller -a
 roder -a

rodeter -a
rosarier -a
roter -a
rubricador -a
ruscador -a

S

sabater -a
saboner -a
sacerdot -essa
safraner -a
sagristà -ana
saialer -a
saioner -a
salador -a
saliner -a
saltador -a
saltataulells (m i f)
saltimbanqui (m i f)
sanador -a
sapador -a
saquer -a
sardinaler -a
sardiner -a
sarger -a
sargidor -a
sarroner -a
sastre -essa
secretari -ària
secretari -ària
d'estat]
sedasser -a
seder -a
segador -a
segellador -a
segler -a
seleccionador -a
seller -a
selleter -a
selloner -a
semoler -a
senador -a
sentinella (m i f)
senyador -a

senyor -a / dama
de companyia]
sequier -a
sergent -a
sericultor -a
serrador -a
serraller -a
serreller -a
servent -a
setinador -a
silvicultor -a
síndic -a
siquier -a
sitger -a
siveller -a
sobrecàrrec (m)
soccrista (m i f)
soguejador -a
soguer -a
soldader -a
soldador -a
soldat -ada
soler -a*
somader -a
somerer -a
soprano -a*
sortejador -a
sotsdelegat -ada
sotsdirector -a
sotsgovernador -a
sotsoficial -a
sotssecretari -ària
sotstinent -a
subhastador -a
submarinista (m i f)
subministrador -a
sucrer -a
sulfatador -a
superintendent -a*
superior -a
supervisor -a
suplent (m i f)

T

tabaler -a
tabaquer -a
tafileter -a
tafoner -a
talabarder -a
talaier -a
tallador -a
taller -a
tamborer -a
tamboriner -a
taper -a
tapiador -a
tapisser -a
taquígraf -a
taquiller -a
taquimecanògraf -a
taronger -a
tartaner -a
tastador -a
taulatger -a
tauler -a
taverner -a
taxador -a
tècnic -a
teixidor -a
temporer -a
tenaller -a
tender -a
tenidor -a de llibres
tenyidor -a
terrelló -ona
terrelloner -a
terrisser -a
teuler -a
timbaler -a
timoner -a
tinent -a
tinent -a d'alcaldia
tinent -a general
tintorer -a
tirador -a
tirador -a de cartes
tireter -a

tiró -ona
tofoner -a
tonedor -a
toquer -a
torejador -a
torero -a
torner -a
torredà -ana
torrefactor -a de café
torrer -a
torroner -a
torsimany -a*
toscador -a
tractant (m i f)
traductor -a
traficant (m i f)
tràgic -a
traginer -a
tramador -a
transcriptor -a
trastejador -a
trauer -a
trefilador -a
trenador -a
trencador -a
trepitjador -a
tresorer -a
triador -a
trillador -a
triper -a
tripulant -a*
tritador -a

trompeter -a
truitar -a
tutor -a

U
uixer -a
urbanitzador -a

V
vaccinador -a
vacunador -a
vaixeller -a
vanover -a
vaquer -a
vaquerís -issa
varador -a
veedor -a*
veler -a
velluter -a
venedor -a
venedor -a ambulant
ventaller -a
ventríloc -oqua
veremador -a
vergassejador -a
verificador -a
versificador -a
vicari (m. religiós)
mare vicària]
vicecònsol (m i f)
vicepresident -a
vidrier -a

vigilant -a*
vinager -a
vinater -a
vicultor -a
vinyater -a
violier -a
violinista primer -a
visitador -a
visitador -a mèdic
viticultor -a
vitraller -a
vogador -a
vogidor -a
vulcanitzador -a

X
xaier -a
xaponer -a
xarcuter -a
xaveguer -a
xef (m i f)
xocolater -a
xofer -a
xollador -a
xufler -a
xurrer -a

Z
zelador -a
zootècnic -a

2. ELS TRACTAMENTS

El tractament que fem als dos sexes ha de ser simètric, per tant, evitarem la diferenciació que es fa entre *senyora* i *senyoreta*, ja que no es fa distinció entre *senyori* i *senyoreti* i l'ús d'altres formes que puguen indicar un referent a l'estat civil. En aquest cas concret s'ha d'utilitzar el terme *senyora* per a totes les dones, independentment de l'edat i de l'estat civil. En altres casos també podem posar directament el nom i cognoms o fer referència a la professió si la diferenciació es fa per la cortesia que comporta exercir determinades professions (professora, dependenta...)

D'altra banda, el tractament de *vós* que s'utilitza en el llenguatge administratiu ens estalvia haver de diferenciar entre el masculí i el femení i entre el nombre de persones.

3. COL·LECTIUS GENÈRICS I FORMES ABSTRACTES

Malgrat que sempre podem fer explícita —sobre el text escrit o en la parla— l'aparició dels dos gèneres, convé fer servir un mot col·lectiu, genèric o abstracte per tal d'evitar fer un escrit farragós amb les repeticions continuades. Ara bé, el fet d'utilitzar aquest tipus de paraules té un inconvenient i és que dilueixen els subjectes. Per tant, no sempre ens convindrà fer ús d'aquests mots i ens servirà més fer ús de paraules més personalitzades (en compte d'*empresariat* fer ús d'*empresària*...).

També cal tenir en compte que no sempre hi ha paraules genèriques per a tots els casos, ni els masculins fan una exclusió sistemàtica de la referència a dones.

Cal parar esment en el fet que l'ús d'una paraula d'aquest tipus (genèrica o col·lectiva) no implica que tothom interprete que també es fa referència a les dones: «*el professorat*», «*la regidoria*», perquè hi ha persones que encara pressuposen la presència exclusiva dels homes en aquest tipus de feines. De tota manera, independentment de quina siga la interpretació subjectiva que se'n faça, fruit de l'educació rebuda al llarg dels anys, amb l'ús d'aquestes fórmules genèriques el llenguatge és respectuós amb les marques sexites, que és en definitiva el que ara ens ocupa.

Per tant, aquests usos no fan que les dones siguin més visibles, però sí que el masculí no imperi en l'escrit. La qual cosa pot considerar-se una passa en la lluita per la igualtat.

A continuació presentem un llistat d'algunes solucions genèriques, a partir de les quals en podeu construir moltes més:

- Administració
- Adolescència
- Advocacia
- Afiliació
- Agrupació
- Alcaldia
- Alumnat
- Assemblea
- Assessoria
- Autoritats
- Categoria
- Ciutadania. Ciutat
- Civilització grega. Poble grec. Persones d'origen grec
- Classe. Classe treballadora
- Col·lectiu. Col·lectivitat
- Col·legi
- Colla
- Comandament (militar)
- Comissió
- Comitè
- Consell
- Conselleria
- Cos bombers. Cos mèdic
- Comunitat. Comunitat de votants. Persones amb dret al vot. Comunitat escolar
- Defensa
- Deganat
- Delegació
- Electorat
- Empresariat
- Equip
- Estudiantat
- Executiva
- Família
- Funcionariat
- Gent. Gent gran. Gerència
- Grup
- Humanitat. Espècie humana. Gènere humà.
- Totes les persones. Tots els éssers humans
- Infància. Infantesa. La canalla. Les criatures
- Infermeria
- Jovent. Joventut
- Judicatura
- Jurat
- La intel·ligència humana
- Legislació
- Llicenciat
- Mà d'obra
- Mainada
- Membres
- Ment humana
- Militància
- Ministeri
- Minoria. Majoria
- Natural de
- Nòmina
- Oficina
- Pagesia
- Part creditora. Part demanada. Part demanant
- Persona. Persones
- Persona deutora
- Persona interessada
- Persona de lletres. Persona lletraferida. Persona literata
- Persona de negocis. Gent de negocis. Persona que es dedica als negocis
- Persona de paraula. Gent de paraula
- Persona que presenta la seua candidatura
- Persona representant
- Persona sol·licitant
- Personal. Plantilla
- Personal de neteja
- Persones adultes. Persones d'edat adulta
- Persones grans. Persones majors
- Poble. Població
- Població en atur
- Població estudiantil
- Població immigrant. Persones immigrants
- Població urbana
- Presidència
- Professió
- Professorat
- Professionals de la medicina. Cos mèdic
- Professorat. Personal docent
- Progenitors
- Proletariat
- Públic. Públic assistent a l'acte
- Quadres
- Rectorat
- Redacció
- Regidoria. Regidorat
- Representació
- Secció
- Secretaria. Secretariat
- Sector
- Ser humà
- Servei
- Sindicat
- Titulació
- Tota la gent del barri. Les persones que viuen al barri
- Tresoreria
- Tropa
- Tutoria
- Veïnat
- Vicepresidència
- Víctima
- Voluntariat. Voluntariat de l'organització. Persones voluntàries. Grup de voluntaris

Així, cal utilitzar, sempre que siga possible, termes epicens (tenen doble gènere) o col·lectius en compte dels termes marcats amb desinència masculina o femenina.

Cal tenir en compte que quan parlem d'una dona o ens hi referim a una, de la mateixa manera que si es tracta d'un home, utilitzarem lògicament el femení o el masculí, segons corresponga.

No hem de fer esment de les dones com un grup a banda després d'un llistat de masculins, si segons el context aquests masculins també hi volen fer referència.

Per tant, hem de seguir les següents passes:

1. Col·lectius o epicens.
2. Si no, utilitzarem les dobles formes senceres: homes i dones o viceversa.

4. COORDINACIÓ I JUXTAPOSICIÓ

Aquesta és una manera de fer evident la presència de les dones mitjançant els nexes *i*, *o*: *els homes i les dones*; *les afiliades o els afiliats*. Ara bé, aquesta forma pot ser utilitzada en molts pocs casos en registres escrits, ja que fan els textos pesats; mentre que en registres orals poden utilitzar-se més obertament.

Si utilitzem aquesta forma doble hem de tenir en compte els aspectes següents:

— podem deixar els articles i adjectius en masculí i canviar únicament el nom, en alguns casos podem obviar l'article:

Els xiquets i les xiquetes rossos faran un grup

Els xiquets i xiquetes...

Xiquets i xiquetes...

No s'aconsella doblar l'adjectiu: *els xiquets i les xiquetes rossos i rosses*

— No hem de doblar l'article sense substantiu al darrere, encara que aquest siga igual per a les dues formes:

✗ *Els i les joves*

Els i les pares i mares

✓ **Cal escriure:**

Els joves i les joves. La joventut

4.1. Alternança de gèneres

Quan emprem dobles formes cal alternar-les per tal de no donar preferència ni al masculí ni al femení.

✓ Cal escriure:

Els companys i les companyes que intervinguen [...] Les companyes i els companys que hauran de presentar el DNI [...]

L'ordre dels sexes en els **formularis** ha de ser indistint, únicament cal tenir en compte que la disposició de les fórmules siga explícita per tal d'evitar la confusió:

✓ Cal escriure:

Nom del xiquet...

Nom de la xiqueta...

o

Nom de la xiqueta...

Nom del xiquet...

5. BARRA INCLINADA

Una manera de fer la coordinació de manera abreujada és utilitzar la barra inclinada (/).

Aquesta podem emprar-la en escrits molt telegràfics i sempre tenint present el seu ús limitat. Com a regla general, només la farem servir quan no ens quede més remei i en aquells casos on la persona designada pugui ser un home o una dona, però no les dues coses a la vegada: *un/una delegat/ada de formació* (és a dir, o bé un delegat o bé una delegada però no dos delegats). En aquest cas també és pot usar i és preferible el nexa *o*: *un delegat o una delegada...*

Cal tenir en compte les regles següents:

- Quan la diferència entre el mot femení i el masculí és només una *a* després de la barra només hi posarem una *a*: *senyor/a*.
- Quan difereixen en més grafies, després de la barra cal posar l'última lletra que es correspon amb el masculí més les grafies afegides al femení: *advocat/ada*.

Si resulta que l'última lletra que coincideix és un dígraf (rr, ll, ny...) posarem el dígraf sencer: *esquerrà/rrana*.

- Si és un monosíl·lab hi repetirem tota la paraula, igual que si és una paraula diferent: *tots/totes, home/dona*.

Si utilitzem la barra inclinada cal seguir l'ordre estàndard: en primer lloc el masculí i després el femení.

Els **tractaments abreujats** es millor desdoblar-los i posar totes les lletres i no utilitzar la barra inclinada:

✗ *Sr. i Sra., Sr./Sra.*

✓ **Cal escriure:**
Senyor i senyora

Resumint podem concloure el següent:

1r. El text s'ha de poder llegir i entendre a la primera, sense cap dificultat. Això és el més important per damunt de tot.

2n. El més recomanable (per evitar l'ús de llenguatge sexista) és la combinació de recursos en un mateix text.

6. PARÈNTESI

Una manera de fer explícit el femení quan fem ús del masculí com a genèric, és posar un parèntesi al costat que expresse el femení, bé explícitament o bé de manera abreujada: *A la fi de la classe es triarà el delegat (xic o xica) o (xic/xica).*

7. EXEMPLES FEMENINS

Una altra manera de fer evident la presència del femení és utilitzar exemples femenins:

Això és primordial per a qualsevol treballador: així que si Mercè et pregunta ja saps què li pots dir...

8. PARTICIPIS, ADJECTIUS, PRONOMS I ALTRES CATEGORIES GRAMATICALS

Un problema que se'ns planteja amb la coordinació és quan hem de relacionar els substantius amb un determinant (adjectius, participis passats...) o pronomen que no són invariables, és a dir, que tenen una forma diferent per al masculí i el femení. Aleshores La regla diu que hem d'utilitzar el masculí plural que aglutina el femení. Però una millor solució és optar per cercar un col·lectiu o genèric, tot i que ja sabem que no sempre és possible.

✗ *Xiquets i xiquetes matriculades*

✓ **Cal escriure:**

Xiquets matriculats i xiquetes matriculades, xiquetes matriculades i xiquets matriculats, la matriculació dels xiquets i de les xiquetes, la matriculació de l'alumnat.

Cal tenir en compte que els substantius; els adjectius i els participis marquen el gènere, mentre que els verbs no ho fan. Per tant, si no trobem cap genèric podem emprar aquest recurs:

✗ *Els ensenyants d'aquesta assignatura poden utilitzar l'aula. Ha d'estar votat/ada abans de les dues (referit al secretari/ària)*

✓ **Cal escriure:**

Qui ensenye aquesta assignatura pot utilitzar l'aula.
S'ha de votar abans de les dues.

També cal tenir en compte que les segones persones dels verbs (*tu, vosaltres*) ens donen més possibilitats que no les terceres (*ella, elles, ell, ells*).

Pel que fa als complements directes i indirectes, val a dir que també tenim a l'abast recursos que podem fer servir. Per evitar concretar el gènere, podem canviar al verb o la persona, generalment, les segones persones poden resultar-nos de més ajuda que les terceres com ja hem vist. I quan als complements, si el que volem és evitar marcar el gènere, podem usar els complements indirectes. Vegem-ho:

✗ *Ei considerarem/la considerarem aprovat/ada sempre que passe la primera prova. Considerarem aprovat al candidat sempre que passe la primera prova.*

✓ **Cal escriure:**

Li donarem l'aprovat sempre que passe la primera prova.
(Utilització del CI que no marca el gènere)
Us considerarem aprovats sempre que passeu la primera prova.
(Utilització de la segona persona)

Una altra cosa que cal tenir en compte és fer el canvi en la pronominalització i forma verbal:

✗ *Entendre's entre ells*

- ✓ **Cal escriure:**
Entendre's entre si

Quant a l'article en alguns casos podem optar per eliminar-lo directament:

- ✗ *Els professionals de la medicina*
Els alumnes de secundària

- ✓ **Cal escriure:**
Professionals de la medicina
Alumnes de secundària

O bé utilitzar els pronoms indefinits següents que tampoc concreten el gènere:

algú, cadascú, hom, qualsevol, qui, tothom

- ✗ *Els reclamen coses diferents*

- ✓ **Cal escriure:**
Cadascú reclama una cosa diferent

9. LLENGUATGES ESPECÍFICS

9.1. Ofertes de treball:

Si es vol fer explícit en una oferta que se sol·licita un home o una dona hem de fer servir el masculí o el femení, respectivament. Si indistintament es busquen homes o dones, cal buscar un genèric que englobe tots dos o emprar algun altre recurs com posar entre parèntesi (*home/dona*) o simplement les inicials (*h/d*).

- ✗ *Es necessita treballadors*

- ✓ **Cal escriure:**
Es necessita treballador (*home/dona*) o (*h/d*)

9.2. Llenguatge administratiu:

Farem servir paraules sense marca de gènere quan no coneguem el referent. I adequarem la salutació i el text a qui estiga adreçat. Cal tenir en compte que nosaltres no sabem quin és el referent, però la persona que l'ha d'omplir si ho sap perfectament, si és dona o home.

✗ *A l'atenció del president Pepa Faus*

✓ **Cal escriure:**

A l'atenció de la presidenta Pepa Faus

✗ *A/ Benvolguts senyors:*

✓ **Cal escriure:**

A/ Benvolguts senyors, benvolgudes senyores:

També evitarem el referent quan es demane la signatura:

✗ *El sotasignat de la sol·licitud*

✓ **Cal escriure**

Signatura...

Adequarem les caselles dels documents impresos eliminant tota marca de gènere:

✗ *«Maria Bernat, com a directora d'aquest centre, certifica, a petició de l'interessat, que l'alumne..... ha assistit a les jornades celebrades aquests dies i que es troba capacitat per a treballar com a manipulador de cítrics»*

✓ **Cal escriure**

«Maria Bernat, com a directora d'aquest centre, certifica, a petició de la persona interessada, que ha assistit a les jornades celebrades aquests dies i que es troba amb capacitat per a treballar en la manipulació de cítrics»

En el preàmbul de la Llei 9/2003, de 2 d'abril de les Corts Valencianes, diu:

«Les administracions públiques, en el marc d'una constant modernització, han d'adaptar-se als nous mitjans de comunicació social i aprofitar les seues potencialitats com a mecanismes potents de difusió de valors i principis de no discriminació i d'igualtat entre dones i homes.»

I en l'article 48 de la mateixa Llei:

«Les administracions públiques valencianes han de posar en marxa els mitjans necessaris perquè tota norma o escrit administratiu respecten en la seua redacció les normes relatives a la utilització d'un llenguatge no-sexista.»

9.3. Llenguatge jurídic:

Com que aquest tipus de llenguatge també afecta documents com ara disposicions oficials, lleis, ordres, normes, etc. caldrà tenir en compte que estan adreçats a tota la població i que, per tant, caldrà incloure el dos sexes de manera explícita, o bé utilitzar els mots que fan referència a col·lectius. Aquesta segona solució aplicada conjuntament amb la utilització d'abstractes afavoreix la lectura d'aquest tipus d'escrits, justament l'efecte contrari que produeix el fet d'incloure els dos sexes o fer-ne ús de les barres.

Aquests són alguns dels recursos que podem emprar:

9.3.1. Evitar el referents quan es demane la signatura (com hem dit abans), ja que molt sovint ens evitarà problemes de sexisme. Les fórmules següents estan extretes de formularis reals que s'empren en els diferents àmbits de l'Administració. Totes aquestes situacions es poden resoldre posant **únicament** la paraula *signatura*. Així evitarem formes com:

- ✗ *Signatura de l'interessat*
- Signatura de l'empresari*
- Signatura de l'interventor*
- Signatura del demandant*
- Signa el pare o tutor*
- Signa el sol·licitant*
- Signa l'immigrant*
- Signa el representant legal*

Altres casos:

- ✓ **Cal escriure**
 Signatura

- ✗ *L'interessat*

- ✓ **Cal escriure**
 La persona interessada

- ✗ *L'obligat*

- ✓ **Cal escriure**
 La part obligada

- ✗ *El demandat*

- ✓ **Cal escriure**
La part demandada
- ✗ *El demandant*
- ✓ **Cal escriure**
La part demandant
- ✗ *El creditor*
- ✓ **Cal escriure**
La part creditora
- ✗ *Els fills, els descendents*
- ✓ **Cal escriure**
La descendència
- ✗ *L'agredit*
- ✓ **Cal escriure**
La víctima
- ✗ *El legislador*
- ✓ **Cal escriure**
La part legisladora, la cambra legisladora
- ✗ *Nascut a / Nascuda a*
- ✓ **Cal escriure**
Natural de, lloc de naixement
- ✗ *«Obri el torn de preguntes el senyor president del tribunal d'aquesta sala, la senyoreta Anna Pons. El seguirà el cap de secció, el senyor D. Felip Murillo, i conclourà l'acte amb les paraules del secretari general del negociat, Elvira Ventura»*
- ✓ **Cal escriure**
«Obri el torn de preguntes la presidenta del tribunal d'aquesta sala, Sra. Anna Pons. Seguirà el cap de secció, Sr. Felip Murillo i es conclourà l'acte amb les paraules de la secretària general del negociat, Sra. Elvira Ventura»

9.3.2. De vegades un recurs que ens pot servir és fer referència al nom de les institucions o llocs de treball que no a la persona que els desenvolupa o que hi treballa:

✗ *Es demanen titulats superiors i diplomats
A l'atenció del secretari/ària de Joventut*

✓ **Cal escriure**

Es demanen titulacions superiors i diplomatures
A l'atenció de la Secretaria de Joventut

9.4. Cartes, circulars, invitacions...

La millor opció és fer dues versions: una per a dones i una per a homes. Ja que si hi tenim l'espai per a posar el nom no costa res de fer les variacions pertinents en cada cas. Avui en dia els ordinadors ens hi faciliten molt aquesta tasca.

Si no podem fer-la d'aquesta manera o volem fer-ne un mateix model per a tothom, aleshores haurem de fer servir tot el ventall de recursos d'evitació que puguem.

Cal utilitzar el tractament de *vós*, obligatori en els documents administratius i recomanat en els comercials, ja que ens dóna més possibilitats que els altres:

✗ *Sense res més a dir vull saludar-la atentament
Sense res més a dir vull saludar-lo atentament
Sense res més a dir vull saludar-les atentament
Sense res més a dir vull saludar-los atentament*

✓ **Cal escriure**

Sense res més a dir vull saludar-vos atentament

9.5. Llenguatge sindical

A continuació us proposem una sèrie d'exemples que us poden servir en alguns casos:

✗ *Els treballadors*

✓ **Cal escriure**

Les persones treballadores, els treballadors i les treballadores, la classe treballadora

X Els afiliats

✓ **Cal escriure**

L'afiliació, les persones afiliades, la població afiliada

X Els delegats sindicals

✓ **Cal escriure**

Les delegades i els delegats, els delegats i les delegades

X Companys

✓ **Cal escriure**

Companys i companyes

X Les netejadores

✓ **Cal escriure**

El personal de neteja

X Els ciutadans

✓ **Cal escriure**

La ciutadania, els ciutadans i les ciutadanes

Valga la pena en aquest apartat recordar el que diu la Llei 9/2003 de 2 d'abril aprovada per les Corts Valencianes, en el seu Preàmbul:

«Les actuacions en l'àmbit laboral són considerades de la màxima importància en la mesura que la incorporació de les dones al mercat de treball els procura independència econòmica, i es considera aquest un dels factors necessaris per a la igualtat. L'accés a l'ocupació i les accions que fomenten aquest accés és una de les prioritats sobre les quals s'han de basar les mesures per a la igualtat, però també la igualtat de retribució i les condicions de treball, la seguretat social, la promoció professional i la possibilitat de conciliar l'activitat professional amb la vida familiar són pilars bàsics sobre els quals descansa la política comunitària plasmada en les diferents directives en aplicació del principi d'igualtat.» (Punt IV del Preàmbul)

9.6. Llenguatge no sexista a l'ensenyament

Cal tenir en compte que l'escola influeix molt en la nostra formació, per això el Consell de Ministres d'Educació de la Unió Europea (Resolució 3 de juny de 1985), decidí l'eliminació de certs estereotips que encara apareixen

en els manuals i en el conjunt de materials escolars. I convidà a cada govern a crear els mitjans necessaris per crear estructures o utilitzar les que hi ha per eliminar aquests entrebancs, per arribar a un material no sexista en l'educació.

Cal evitar-hi:

- L'ús del masculí com a referent genèric per als dos sexes que oculta la dona darrere de l'home.
- La poca presència de les dones en els fets històrics i que quan hi apareguen ho facen en representacions estereotipades com ara: vida familiar...
- Cal evitar emprar preponderantment l'ús de subjectes masculins.
- No utilitzarem adjectius, substantius, verbs i altres elements de manera estereotipada.
- No atribuirem propietats de coses segons judicis estereotipats: *dona* → *planxa*; *home* → *cotxe*.
- Cal evitar referir-se a les alumnes amb el masculí genèric:

✗ Els alumnes han de realitzar...

✓ **Cal escriure**

Realitzeu...

L'alumnat...

- Cal utilitzar exemples on hi haja dones i xiquetes en tasques importants, més enllà de les tradicionals. També en les il·lustracions cal evitar l'aparició de dones sempre de mestresses de casa.

✗ La mare li va netejar els pantalons...

✓ **Cal escriure**

L'advocada resolgué el cas...

La Llei 9/2003, de 2 d'abril, per a la igualtat entre dones i homes al País Valencià (BOE núm. 110) «estableix els principis per a avançar cap a un sistema coeducatiu, entés com a model d'ensenyament basat en la formació en igualtat entre sexes, el rebuig de tota forma de discriminació i la garantia d'una orientació acadèmica i professional no esbiaixada pel gènere.

Per això, des del sistema coeducatiu d'ensenyament s'ha de potenciar la igualtat real de dones i d'homes, en totes les seues dimensions: curricular, escolar i altres» (article 5, capítol I del títol II).

«L'administració autonòmica competent en matèria educativa ha

d'establir i fomentar els mecanismes de formació, control i seguiment, adaptats als diferents nivells d'ensenyament (infantil, primària, secundària i universitària) per implantar i garantir la igualtat de sexes en el sistema educatiu valencià a través de l'aprovació i el seguiment de l'execució de plans anuals de coeducació en cada nivell educatiu» (article 8, capítol I del títol II).

«Amb aquesta finalitat, el Govern Valencià ha de finançar amb col·laboració amb les universitats valencianes, activitats anuals per a la promoció d'assignatures i projectes docents amb un enfocament de gènere. Promoció en la universitat de la igualtat d'oportunitats» (article 9, capítol I del títol II).

9.7. Registre oral i mitjans de comunicació

En les intervencions orals el recurs més adient és el desdoblament de les formes si es fa de manera natural i sense moltes repeticions, cal fer també l'alternança d'ordre.

En la Llei esmentada en l'apartat anterior també es fa esment d'una sèrie d'aspectes que cal tenir en compte:

«Transmetre en la seua programació una imatge de les dones que es corresponga amb la pluralitat de rols i funcions exercits per elles en la societat.»

També en la mateixa Llei es fa menció de la publicitat:

«La Generalitat ha de vetllar, de manera específica, pel compliment del principi d'igualtat i no discriminació en la publicitat, als mitjans de comunicació social de titularitat pública, i compta per a això amb l'assessorament específic de l'Observatori de Publicitat no Sexista de la Comunitat Valenciana»

10. QUADRE RESUM DE POSSIBILITATS

SINGULAR

— Concret

- Masculí > si és home
- Femení > si és dona

— No concret

Recursos

- Genèrics, abstractes o col·lectius
- Coordinació
- Barra (si no carrega massa el text)
- Parèntesi (h/d)
- Exemples femenins
- Verbs o adjectius invariables
- Pronoms indefinits
- 1a, 2a persones
- CI
- Masculins genèrics (si no hi ha altre remei)

PLURAL

- Homes > masculí
- Dones > femení
- Barrejat > expressions genèriques, abstractes o col·lectius + la resta de recursos.

11. ÍNDEX ALFABÈTIC

[→ solució]

A

L'alcalde → L'alcaldeessa. L'alcaldia
Els administratius → L'Administració
Els adolescents → L'adolescència.
Els adolescents i les adolescents
Els adults → Les persones adultes.
Les persones d'edat adulta. Els adults i les adultes
L'advocat → L'advocada. L'advocacia
Els afiliats → L'afiliació. Els afiliats i les afiliades, les afiliades i els afiliats. Les persones afiliades. La població afiliada
L'agredit → La víctima
→ Agrupació
Els alumnes → L'alumnat. Els alumnes i les alumnes
L'alumne ha d'escriure → Escriuiu. Analitze
Els ambaixadors (o els delegats) i les seues esposes → Els ambaixadors i les ambaixadores (o els delegats i les delegades) i cònjuges
Els amics → Els amics i les amigues. La colla
Els ancians → Les persones grans. Les persones majors. La gent gran o major. Les persones d'edat. Les ancianes i els ancians. La vellesa
Els assembleïstes → L'assemblea
L'assessor → L'assessora. L'assessoria
Els assistents a l'acte... → El públic assistent a l'acte...
Els atletes → L'equip d'atletisme. Les persones que participen en

pro-ves d'atletisme. Els atletes i les atletes

Els aturats → les persones en l'atur, població en atur
→ Autoritats

C

El candidat → El candidat i la candidata. La persona que presenta la seua candidatura

→ Categoria

Els cirurgians → Els professionals de la cirurgia. La plantilla de cirurgians. L'àrea de cirurgia. Les cirurgianes i els cirurgians

Els ciutadans → La ciutadania. Els ciutadans i les ciutadanes. La ciutat

→ Classe

→ Col·legi

→ Col·lectiu. Col·lectivitat

Els comandants → El comandament

Els comissionats → La comissió

→ Comitè

→ Companys i companyes. Companyes i companys

→ Comunitat

→ Conjunt

La conseller → La consellera. El consell

Conserge → Consergeria

Els conservadors del partit → La gent conservadora del partit

El cos de l'home → El cos humà

El creditor → La part creditora

→ La civilització grega. El poble grec. Persones d'origen grec

D

- Els defensors → La defensa
- Els degans → El deganat
- Els delegats sindicals → Les delegades i els delegats, els delegats i les delegades. Delegació
- El demandant → La part demandant
- El demandat → La part demandada
- Els deutors → Persona deutora
- Director → Direcció
- Les dones de la neteja → El personal de neteja
- Els drets del xiquet. Els drets de l'al·lot. Els drets de l'infant. Els drets del nen. → Els drets de la infància. Els drets de la infantesa
- Els drets de l'home → Els drets humans. Els drets de la persona. Els drets de les persones

E

- Els electors → L'electorat
- Els empresaris → L'empresariat
- Els escolars → La comunitat escolar
- Els estudiants → La població estudiantil. Els estudiants i les estudiantes. L'estudiantat
- L'evolució de l'home → L'evolució de la humanitat
- Executiva

F

- Els familiars → La família
- Els ferits → les víctimes
- Els fills, els descendents → La descendència
- Els funcionaris → El funcionariat. El personal funcionari. Les persones funcionàries. Els funcionaris i les funcionàries

G

- Gent
- Els gerents → La gerència
- Els grecs → La civilització grega. El poble grec. Les gregues i els grecs
- Grup

H

- L'home, els homes → La humanitat. Els homes i les dones. L'espècie humana. El gènere humà. Totes les persones. Tots els éssers humans
- L'home de Cromanyó → Les restes humanes de Cromanyó
- Home d'estat → L'estadista
- Home de lletres → La persona de lletres. La persona lletraferida. L'home i la dona de lletres. La persona literata. La gent de lletres
- Home mitjà, home del carrer → Les persones corrents. Les persones en general. La gent. La majoria de la gent. La gent en general
- Home de negocis → La persona de negocis. L'home i la dona de negocis. La gent de negocis
- Home de paraula → Persona de paraula. Gent de paraula
- L'home primitiu → Les poblacions primitives

I

- Els immigrants → La població immigrant. Les persones immigrants. Les immigrants i els immigrants
- Els infermers → Les infermeres. Infermeria
- La intel·ligència de l'home → La intel·ligència humana. La intel·ligència dels éssers humans

L'interessat → La persona interessada

J

Els joves → La joventut. Els joves i les joves. El jovent

→ Judicatura

→ Jurat

Els jugadors d'escacs → L'equip d'escacs. Les persones que juguen a escacs. Les jugadores i els jugadors d'escacs

La jutge → La jutgessa

L

El legislador → La part legisladora. La cambra legisladora. La legislació

Els llicenciats → Llicenciatura. Llicenciades i llicenciats

→ Persona de lletres. Persona lletraferida. Persona literata

M

→ Mà d'obra

La magistrat → La magistrada

→ La majoria

Els majors → La gent gran. Gerència. Persones grans. Persones majors. Gent gran o major. La vellesa

Els malalts → Les persones malaltes. Les persones amb malalties

→ Membres

La ment de l'home → La ment humana

Els metges → Els professionals de la medicina. El cos mèdic. L'equip mèdic. Els metges van mantenir-nos informats... El cos mèdic va mantenir-nos informats...

Els militants → La militància

→ El ministre. La ministra. El ministeri

→ La minoria

N

Nascut a / Nascuda a → Natural de. Lloc de naixement

Els negociants → Persona de negocis. Gent de negocis. Persona que es dedica als negocis

Els nens, els xiquets → La infància. La infantesa. Els al·lots i les al·lotes. Els nens i les nenes. Les xiques i els xics. Les xiquetes i els xiquets. La canalla. Les criatures. Mainada. Xicalla

Les netejadores → Els personal de neteja

→ Nòmina. Personal en nòmina

O

L'obligat → La part obligada

→ Oficina de...

P

Els pagesos à Pagesia → Part

→ Persona. Persones

→ Personal

Els pilots i les hostesses → El personal d'aviació. El personal de vol. Els membres de la tripulació aèria

→ Plantilla

→ Població. El poble

→ Professionals de...

President → Presidència. El president o la presidenta de la sala

→ Professió

Els professors → El professorat. El personal docent. Els professors i les professores

→ la població urbana

- Proletariat
- Públic. El públic assistent a l'acte

Q

- Quadres. Personal de direcció

R

- Els rectors → Rectorat
- Els redactors → La redacció
- Els regidors → Regidoria. Regidorat
- Els representants → La representació. Persona representant

S

- Els sanitaris → El personal sanitari
- secció
- Secretari → Secretaria. Secretariat
- Sector
- Servei de
- El signant → Signatura
- Els sindicalistes → Persones sindica- des. Quadres. Sindicació. Sindi- cat. Els socis à L'associació. L'agrupació de...
- Els soldats → la tropa
- Els sol·licitants → Persona sol·licitant

T

- Els titulats → titulades. Titulació
- Tots els del barri → Tota la gent del barri. Totes i tots els del barri. La barriada

- Els traumatòlegs → La secció de traumatologia

- Els treballadors → Les persones tre- balladores. La classe treballado- ra. Els treballadors i les treballa- dores. Els treballadors del depart- ament de finances... La plantilla del departament de finances. Mà d'obra. Nòmina

- El tresorer → Tresoreria

- Tutor → Tutoria

V

- Els valencians → Els valencians i les valencianes. El poble valencià

- Els veïns → El veïnat. Les veïnes i els veïns. Tota la gent del barri. Les persones que viuen al barri. La barriada. El veïnatge

- El vicepresident → La vicepresi- dència

- Víctima

- Els voluntaris de l'organització → El voluntariat de l'organització. Per- sones voluntàries. Grup de vo- luntaris. Conjunt de voluntaris

- Els votants → La comunitat de vo- tants. Les persones amb dret al vot

X

- Els xiquets → Els xiquets i les xique- tes. Les xiquetes i els xiquets

12. BIBLIOGRAFIA

- MORELLÓ I IZQUIERDO, EMPAR. *Criteris Lingüístics per a un ús no sexista del llenguatge*. València: Oficina de Promoció i d'Ús del Valencià de CS CCOO PV i Ajuntament de Gandia, 1998. 1a edició.
- SECRETARIA DE LA DONA PAÍS VALENCIÀ, CS CCOOPV. *Llenguatge no sexista a l'àmbit sindical*. València: CS CCOO PV.
- HERNÁNDEZ, CATERINA. *La llengua també és femenina*. Barcelona: Servei de Normalització Lingüística de la CONC, 2001.
- MESTRES, JOSEP M.; COSTA, JOAN; OLIVA, MIREIA; FITÉ, RICARD. «El sexisme en el llenguatge». Dins de *Manual d'Estil. La redacció i l'Edició de textos*. Barcelona: Eumo Editorial, Universitat de Barcelona, Associació de Mestres Rosa Sensat, i Universitat Pompeu Fabra. 1996.
- Llei 9/2003, de 2 d'abril, per a la igualtat entre dones i homes*. València: Corts Valencianes, 2003.
- Resolució 3 de juny de 1985*. Consell de Ministres d'Educació de la Unió Europea.
- CENTRE UNESCO DE CATALUNYA. *Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge*. Barcelona, 1991.
- TORRA MIRÓ, OLEGUER. *Diccionari de les professions*. Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. Direcció General d'Ocupació, 1989.
- Traductor i corrector de Valencià. *Salt 3.0*. Generalitat Valenciana.